Glavne novine koje donosi Nacrt prijedloga Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske

Cilj koji se želi postići donošenjem novog *Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (dalje: novi ZRR)* je harmonizacija sustava vođenja politike regionalnoga razvoja tako da se dosadašnji način vođenja politike potpore slabije razvijenim područjima utemeljen na različitom tretiranju područja posebne državne skrbi (PPDS), brdsko-planinskih područja (BPP), otoka i Grada Vukovara zamijeni jedinstvenim sustavom u kojemu će kao slabije razvijena područja biti kategorizirana ona područja za koja društveni i ekonomski pokazatelji utemeljeni na indeksu razvijenosti pokazuju da ih je potrebno posebno poticati.
U tom smislu, potrebno je staviti izvan snage zakonske tekstove kojima se uređuje materije PPDS te BPP dok se zakoni koji uređuju poticanje razvoja otoka te Grada Vukovara ostaju na snazi iako se i na njih primjenjuje indeks razvijenosti.
Cilj je također unaprijediti zakonska rješenja koja su normirana sadašnjim Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (ZRR 2009), a za koja se u praksi pokazalo da ih treba unaprijediti i poboljšati.
Također, novim ZRR regulirat će se i novi instituti kojih do sad nije bilo u ZRR 2009. Zbog brojnosti izmjena i dopuna te uvođenja novih instituta potrebno je donijeti novi ZRR, a ne pristupiti izmjenama i dopunama postojećeg ZRR 2009.
Nacrt novog ZRR sadrži 60 članaka, dok postojeći ZRR 2009 sadrži 34 članka. Upravo zbog opsežnosti izmjena, dopuna i reguliranja novih instituta, potrebno je donijeti novi ZRR.

Glavne novine koje donosi novi ZRR su:

1. ***Daljnje unaprjeđenje i izgradnja sustava vođenja regionalne politike.*** Novi ZRR ide korak dalje u izgradnji cjelokupnog i koherentnog sustava upravljanja i vođenja politike regionalnoga razvoja stavljajući naglasak posebno na one aktere koji do sada nisu u dovoljnoj mjeri bili prepoznati kao akteri politike regionalnoga razvoja. To se posebno odnosi na urbana područja, prepoznavanje potrebe konzultiranja znanstvene i stručne zajednice u oblikovanju, praćenju i provedbi politike regionalnoga razvoja te poboljšanju postojećih zakonodavnih rješenja i potpunom prelasku na novi i moderniji pristup rješavanju slabije razvijenosti pojedinih područja Republike Hrvatske.

2. ***Olakšana je koordinacija aktera razvoja.*** Novi ZRR uvodi kategoriju planskih područja i to prvenstveno s ciljem učinkovitijeg planiranja, usklađivanja i provedbe politike regionalnoga razvoja. Zakonom se uspostavlja pet planskih područja po načelu grupiranja susjednih jedinica područne (regionalne) samouprave. Valja posebno naglasiti da planska područja ni na koji način ne utječu na sustav lokalne i regionalne samouprave te da je jedno od temeljnih načelo na kojem počiva novi ZRR i dalje načelo autonomije koje utvrđuje obvezu provođenja politika regionalnoga razvoja u skladu s autonomijom jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, koja je zajamčena pravnim poretkom Republike Hrvatske. Od uvođenja planskih područja očekuju se brojne prednosti, posebno u pogledu bolje kvalitete operacionalizacije nekih temeljnih načela na kojima počiva politika regionalnoga razvoja Republike Hrvatske. To se posebno odnosi na primjenu načela solidarnosti i usmjerenosti, partnerstva i strateškog planiranja. Ovako koncipirana planska područja trebala bi olakšati strateško planiranje, utvrđivanje prioriteta razvoja širih područja i postizanje sinergijskog učinka zajedničkog djelovanja aktera razvoja u tim područjima.

3. ***Jačanje urbane dimenzije politike regionalnoga razvoja Republike Hrvatske.*** Novi ZRR uvodi kategoriju urbanog područja i dodatno među njima razlikuje aglomeracijska područja i ostala urbana područja. Razlog tome je činjenica da Republika Hrvatska ima četiri grada s više od 100.000 stanovnika koji su snažni gravitacijski centri i koji imaju značajnu ulogu u cjelokupnom razvoju Republike Hrvatske. Osim toga, prepoznaje se i važnost subregionalnih centara poštujući kriterij broja stanovnika za stjecanje statusa velikoga grada (35.000) iz posebnog zakona kojim se uređuje sustav lokalne i područne (regionalne) samouprave. Jačanjem urbane dimenzije politike regionalnoga razvoja nastoji se promijeniti dosadašnju situaciju u kojoj gradovi nisu bili u dovoljnoj mjeri prepoznati kao značajni akteri regionalnoga razvoja. To je uvjetovano i novim programskom orijentacijom kohezijske politike Europske unije koja zahtijeva potrošnju najmanje 5 posto proračuna na financiranje urbane komponente politike regionalnoga razvoja. Jačanje urbane komponente vidljivo je i kod donošenja županijskih razvojnih strategija u kojima se, uz dosadašnje elemente, treba posebno naglasiti uloga velikih gradova i gradova sjedišta županija s njezinog područja u poticanju razvoja županije.

4. ***Dodatno jačanje i operacionalizacija načela partnerstva i suradnje***. Postojeća institucionalna infrastruktura utemeljena na načelu partnerstva i suradnje dodatno je ojačana kako bi se ojačala uloga svih aktera regionalnoga razvoja. To se posebno odnosi na ulogu partnerskih vijeća koja se osnivaju za pojedino plansko područje, a ne kao do sada za statističke regije. Uvodi se obvezno konzultiranje partnerskog vijeća za područje županije prilikom donošenja županijske razvojne strategije i potreba obveznog davanja mišljenja na županijsku razvojnu strategiju kao neizostavnog preduvjeta njezinog usvajanja. Jačanje partnerstva očituje se i kroz aktivnije uključivanje urbanih područja u proces regionalne politike, posebno kroz njihovo obvezno uključivanje u partnerska vijeća planskih područja i županijska partnerska vijeća. Načelo partnerstva i suradnje dodatno se operacionalizira i kroz uspostavu partnerskih vijeća za urbana područja.

5. ***Unaprjeđenje strateškog programiranja regionalnoga razvoja***. Zadržava se kategorija županijske razvojne strategije posebno naglašavajući potrebu da se tim dokumentom obuhvati cjelokupno područje županije i vodi računa o ravnomjernom razvoju svih njezinih dijelova. Uvažavajući značaj urbanih područja uvodi se strategija razvoja za urbana područja kako bi se posebno istaknula važnost strateškog planiranja razvoja širih aglomeracijskih područja i ostalih urbanih područja. Novi ZRR počiva na programskom poticanju razvoja pa tako predviđa donošenje dva višegodišnja programa za poticanje sveukupne regionalne konkurentnosti i urbanog razvoja. To su Program poticanja regionalne konkurentnosti i urbanog razvoja i Program održivog društvenog i gospodarskog razvoja potpomognutih područja. Na taj će se način jača strateški pristup razvoju slabije razvijenih područja i stvaraju pretpostavke za njihov izlazak iz kategorije potpomognutih područja, što je dugoročni pokazatelj uspješnosti politike regionalnoga razvoja.

6. ***Afirmiranje znanosti i struke u procesu javne politike***. Osniva se Savjet za regionalni razvoj koji bi trebao pružati znanstvenu i stručnu potporu ministarstvu nadležnom za regionalni razvoj u vođenju suvremene i moderne politike koja će polučiti pozitivne učinke na razvoj slabije razvijenih područja. Uloga Savjeta je da za potrebe nadležnog ministarstva prati stanje i trendove u regionalnom razvoju Republike Hrvatske, predlaže smjernice politike regionalnoga razvoja kako bi se osigurao ravnomjerniji razvoj svih dijelova Republike Hrvatske, razmatra planske dokumente središnje razine od važnosti za regionalni razvoj i o tome daje mišljenje ministarstvu nadležnom za regionalni razvoj,

razmatra programe za poticanje regionalnoga razvoja koji se donose na temelju novog ZRR, analizira i po potrebi izrađuje stručne podloge za donošenje odluka značajnih za provedbu politike regionalnoga razvoja, te obavlja druge poslove koje mu povjeri ministar.

7. ***Bolje povezivanje razvojnih aktivnosti nacionalne i regionalne razine***. Novi ZRR predviđa mogućnost sklapanja razvojnog sporazuma za plansko područje. Cilj sporazuma je olakšati koordinaciju između središnje razine i jedinica područne (regionalne) samouprave te urbanih područja iz planskih područja. Dakle, za svako plansko područje postoji mogućnost sklapanja razvojnog sporazuma kojim bi se utvrdili zajednički razvojni prioriteti koji će usmjeravati zajedničke aktivnosti središnje razine i aktera razvoja iz pojedinog planskog područja, kao i strateški projekti na realizaciji kojih će se sinergijski raditi u petogodišnjem razdoblju nakon sklapanja razvojnog sporazuma. Na taj bi se način trebalo olakšati vođenje politike regionalnoga razvoja i pojednostaviti mehanizme upravljanja i koordinacije između središnje razine i jedinica iz planskog područja.

8. ***Jačanje uloge regionalnih koordinatora***. Vlasnička struktura regionalnih razvojnih agencija trebala bi odražavati novi pristup politici regionalnoga razvoja koja počiva na suradnji i partnerstvu ključnih aktera razvoja. Vlasnička struktura regionalnih koordinatora treba odražavati navedeni pristup i na taj način osigurati da oni postanu centri izvrsnosti koji će biti u stanju biti čvorišta u mreži aktera razvoja i zadovoljavati interese svih lokalnih i regionalnih jedinica u kojima te agencije djeluju. Zbog toga je predviđeno da jedinica područne (regionalne) samouprave ima najmanje 40 posto udjela u vlasništvu regionalnog koordinatora, a da isti postotak udjela u vlasništvu imaju i veliki gradovi odnosno gradovi sjedišta županije s područja županije. Također, odustaje se od dosadašnje prakse da upravna tijela jedinica područne samouprave mogu obavljati ulogu regionalnog koordinatora, što je bio slučaj do sad jer se na taj način regionalnog koordinatora činilo isključivo ovisnim samo o jednom akteru na području županije to jest o samoj županiji. Cilj novog ZRR je da se regionalni koordinatori dodatno afirmiraju kao centri stručnosti, znanja i kapacitiranosti koji će biti jedni od ključnih aktera u pripremi projekte dokumentacije, strateškom planiranju i servisiranju većeg broja aktera regionalnoga razvoja na terenu. Na taj način otvara se mogućnost dodatnog jačanja kapaciteta regionalnih koordinatora i osigurava se da je za zapošljavanje u njima prioritetni kriterij stručnost.

9. ***Vezivanje mjera poticanja razvoja isključivo uz indeks nerazvijenosti***. Sve mjere poticanja razvoja u budućnosti će se vezati za indeks razvijenosti kao temeljni instrument utvrđivanja stupnja razvijenosti svih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u Republici Hrvatskoj.

10. ***Prijelaz na novi sustav***. Dovoljno vremena za prilagodnu novom sustavu. Primjena mjera na temelju novog ZRR počinje s 1. siječnja 2015. godine kako bi se ostavilo dovoljno vremena za prilagodbu novom sustavu. Predviđa se da bi 2014. godina trebala biti godina prilagodbe i pripreme za potpuni prelazak na novi sustav politike regionalnoga razvoja čije uvođenje je započelo 2009. donošenjem ZRR 2009.